

PROJECTE D'INNOVACIÓ EL CENTRE EDUCATIU JACINT VERDAGUER, UN MODEL D'INSTITUT ESCOLA OBERT A LA SOCIETAT ACTUAL

Maria Alonso Bonals

Mestra i Psicopedagoga

RESUMEN

El Jacint Verdguer es un centro público que nació como escuela de educación infantil y Primaria, y actualmente se consolida como Instituto/Escuela, compartiendo el mismo proyecto educativo en toda la etapa escolar, desde los alumnos de tres años, hasta que estos finalizan la Secundaria. Las nuevas tecnologías tienen una gran presencia en nuestras aulas, y van acompañadas de una metodología que intenta acercarse a las necesidades de los nuevos tiempos, con una nueva organización curricular, que pretende que nuestros alumnos sean capaces de desarrollar la iniciativa, el trabajo en equipo, potenciando la comunicación y que los alumnos se acostumbren a gestionar sus propios problemas.

ABSTRACT

Sant Sadurní d'Anoia is an estate school which initially was born for infant and junior education (primary). Nowadays it is consolidating as a Secondary school with sixth from/Primary school, sharing the same educational project throughout all the school years, from the three year olds in infant education to the ones finishing the secondary.

New technologies have a strong presence in our centre and they come altogether with a methodology that tries to get closer to the necessities of the modern times. Also with a new curricular organisation which aims to help our students to develop self confidence and initiative, team work and communication skills, as well as independence in dealing with their own issues and problems.

ELS INICIS

Durant el curs 2005/2006 va néixer un nou repte, donar continuïtat al projecte educatiu de primària del CEIP Mossèn Jacint Verdguer, i reconvertir-lo amb un centre integrat 3/16. Un grup de sis professors ens varem afegir, en aquest somni, i varem començar utilitzant els espais de Primària començant amb dos grups de 1er ESO. I així és, com varem anar confegint els pilars del nou centre. També ens va ajudar, el fet de signar un Pla d'Autonomia amb el departament d'educació, que ens ha facilitat la gestió dels recursos humans, i materials. Actualment ens anem consolidant com Institut/Escola.

JUSTIFICACIÓ DEL PROJECTE

Com he explicat varem partir del model d'Educació Primària, però calia donar-li continuïtat a l'ESO.

En pocs anys la manera de viure ha canviat moltíssim,

Hem passat d'una societat industrial, a la que avui molts anomenen la societat del coneixement. Hem canviat les formes de treballar, la comunicació, la telefonia, els entorns socials, ordinadors, jocs, models familiars, societat, vivendes, la immigració, la interculturalitat...

Per tant, no podem continuar ensenyant de la mateixa manera, hem d'intentar donar resposta a aquests reptes, buscant noves fórmules que ens acostin a la realitat actual, el professor com a guia, l'educació personalitzada, el potencial de les noves tecnologies, el aprendre a aprendre, el compartir la informació més enllà del sol llibre de text, l'educació emocional...

LA SITUACIÓ ACTUAL

El CE Jacint Verdguer és un Centre Públic Integrat 3-16 amb l'ob-

jectiu de formar persones que es puguin integrar en la societat actual.

Per aconseguir-ho treballem més enllà de les parets del propi Centre Escolar i, prenent que l'alumne/a sigui el protagonista de la seva formació, treballem de manera conjunta amb diferents entitats, empreses, universitats i centres educatius del nostre i d'altres països per fer-ho possible.

Potenciem el treball en grup davant de l'individual, sense oblidar que aquest darrer és imprescindible per fer del grup una unitat activa.

Treballem per consolidar una línia coherent de treball i de metodologia 3-16 que contempli aquesta formació integral dels nostres alumnes i desenvolupi al màxim les seves capacitats i competències per poder participar i fins i tot millorar la societat que a ells els ha tocat viure.

Volem que els nostres alumnes no només disposin de tota la informació necessària sinó que aprenguin a utilitzar els mecanismes que els ajudin a cercar-la, interpretar-la, escollir-la, comparar-la, relacionar-la, complementar-la i que faci que sigui útil i pràctica per la vida.

En tot aquest model pedagògic han tingut un paper molt important, l'AMPA que a més de col·laborar cada any amb el centre, realitzant importants aportacions econòmiques, que ens permet adquirir i mantenir les dotacions necessàries per donar continuïtat al projecte, també participa amb les reunions del equip directiu, per unir esforços i treballar plegats.

L'equip de mestres i professors, és el pilar sobre el qual se sustenta el centre Jacint Verdguer. Molts d'aquests mestres i professors ja

fa força anys que són a l'escola lluitant per una educació de qualitat; alguns d'ells han viatjat a diversos països d'Europa cercant-hi noves i millors pedagogies.

Els més veterans no han perdut ni la il·lusió, ni l'empenta, ni les ganes de treballar i formar-se i, el que és millor, ens ho han sabut transmetre, als professionals que hem anat arribant després, de manera que tothom s'ha fet seu, el projecte educatiu.

EL NOU ROL DEL MESTRE I PROFESSOR

Els nostres nens i joves obtenen informació i construeixen el seu coneixement a partir de moltes i variades fonts. Una altra cosa és que la sàpiguen canalitzar. L'escola és font de coneixement, però també ho són els mitjans de comunicació de masses, tan presents en la nostra societat. En aquest nou context, mestres i professors adquireixen un nou rol, un nou paper. El docent no es pot limitar a explicar el que sap, sinó que ha d'acompanyar l'alumne en el seu camí d'aprenentatge. Ha de motivar l'alumne, ha de desvetllar-li el desig d'aprendre. Més que un simple transmissor del coneixement, ha de crear i dissenyar entorns d'aprenentatge. En definitiva, ha de fer néixer en l'alumne la necessitat d'aprendre. El professor ha de treballar amb tecnologia dolça, és a dir, preocupant-se dels alumnes, de com estan, ajudant-los a superar les seves limitacions i dificultats i fent que els alumnes se senti'n acollits i acompanyats.

LES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ

■ Les TIC: una eina indispensable

En el nostre centre disposem de molts equipaments: ordinadors fixos a les aules de Primària, un portàtil individual, per tots els alumnes del cicle superior de Primària i Secundària, impressores, escàners, projectors, pissarres digitals interactives a totes les aules... Però tot això no serviria de res sinó anés acompanyat d'una nova manera de treballar, utilitzant unes eines concretes, una metodologia específica i d'uns recursos que permetin arribar a assolir els objectius i finalitats del projecte educatiu.

Els alumnes tenen accés, a tots els coneixements, totes les enciclopèdies, diccionaris, manuals i llibres que hauriem volgut tenir a la biblioteca de l'escola, però l'equip docent ha tingut una feina addicional, cada nou curs, hem anat substituint els llibres de text per materials elaborats pels professors del centre, adequant-los a les característiques concretes de cada grup-classe, o bé atenent les necessitats individuals dels alumnes.

Treballem a través d'un entorn Moodle, espai que ens serveix per penjar els nostres cursos, recollir i intercanviar experiències, i també materials que ens serviran pels cursos posteriors.

També disposem d'una Intranet, que es un eina molt efectiva per la comunicació interna dels diferents membres de la comunitat educativa. Ja sigui des de la agenda virtual, on els pares poden fer el seguiment dels deures dels seus fills, i també la seva evolució acadèmica, podent consultar el resultat de les diferents tasques treballades en cada tema.

També pels professors, que moltes vegades treballem des de casa i poden fer el seguiment dels alumnes, penjar tasques, avaluar, i optimitzant el temps, alhora que també es una bona eina per conciliar la vida familiar i laboral.

Amb l'aplicació d'un sistema d'Intranet, hi ha una clara reducció

del cost del paper ja que molt del material imprès es torna obsolet a més és un sistema fàcil d'utilitzar que permet generar millor informació i transmetre-la més ràpid, és flexible, connecta diverses plataformes, Els treball que s'han generat podem servir de referència pels professors del cursos següents etc..

■ L'organització curricular

Distribuïm les tres sessions de cada àrea com llengua, mates ... en tres blocs que anomenem 3R, treball sistemàtic i treball cooperatiu, la denominació del qual fa referència a la terminologia anglosaxona per a lectura, escriptura i càlcul (reading, writing, arithmetic).

Quan apliquem les 3R, ens referim a la presentació del tema, en la que el paper transmissor del professor és essencial. Aquí coneixen les bases més teòriques del tema o treball.

En la segona sessió, (treball sistemàtic), les activitats de la sessió són individuals, normalment relacionades amb continguts específics que cal dominar i memoritzar.

Els ordinadors hi tenen un paper important com a mètode de treball en forma de programes d'exercitació i petites simulacions de temes concrets. exercicis de Hots, dictats virtual. Es el moment de exigir esforç personal.

La tercera sessió es dedica al treball cooperatiu i en grup. Moltes vegades aprofitem aquest espai per treballar de manera interdisciplinària, implicant altres àrees en el projecte. Per exemple, si en l'àrea de català es proposa treballar el projecte de les llengües del món, tindran presència en aquest treball totes les llengües que conviuen en el centre, també intervindrà l'àrea de socials, per ubicar els pobles i ciutats, història, actualitat, demografia, política, s'inclourà la música, tradicions...

Dins dels grups, els alumnes es reuneixen i comparteixen, informació i experiències diverses i van elaborant el seu treball. I al final del procés l'hauran d'exposar, a la resta dels companys, amb el suport de la pissarra digital, PowerPoint, gràfiques, vídeos... Aquí és el moment de treballar, la expressió, dicció, postura corporal, disseny, estètica, capacitat de convèncer etc. Aquestes propostes desperten la capacitat de veure connexions i transferir coneixements, de combinar conceptes d'una o de diverses matèries per obrir perspectives més àmplies.

■ Dinàmiques de treball cooperatiu

Un exemple de la dinàmica de treball cooperatiu que fem servir al centre per millorar la lectura és l'aplicació del programa *Llegim en parella*, un programa de tutoria entre iguals, amb alumnes i famílies, per a la millora de la competència lectora. Aquest programa està impulsat pel Grup de Recerca d'Aprenentatge entre Iguals de l'ICE de la UAB. Té com a finalitat millorar la comprensió lectora i autoestima. Utilitzant metodologies inclusives que ens permetin viure la diversitat com un valor positiu per a l'aprenentatge.

També cal tenir present la importància de dedicar temps a la formació de les parelles, (alumnes i famílies) per poder exercir el rol assignat amb la màxima qualitat i tota la informació necessària. Dedicuem entre dues i tres sessions amb els alumnes i una sessió amb les famílies.

Un cop hem engrescat els protagonistes de portar endavant el programa caldrà treballar en la creació de les parelles que s'ajusten segons els barems que ens donen les proves inicials.

■ Dinàmica de l'activitat

El primer quart d'hora es dedica fonamentalment a la lectura i en el segon quart es treballa la comprensió. En els últims minuts de la sessió es treballa la lectura expressiva.

Les activitats (lectura en parella i comprensió lectora) són altament estructurades i permeten, quan la parella s'hi ha familiaritzat, un ús progressiu més ajustat i creatiu, es presentant textos reals, variats i d'actualitat. Les primeres sessions els hi facilitem els fulls d'activitat, més endavant els confeccionem els mateixos tutors, que han de reunir uns requisits determinats: el previ, abans de llegir, en el que es formulen preguntes que ajudin a explorar les característiques del text; a fer hipòtesis o prediccions del contingut i a activar els coneixements previs. El de lectura pròpiament dit, durant el qual tutor i tutorat seguiran el mètode de lectura en parella PPP (pausa, pista, premi). I, en darrer lloc, l'apartat de comprensió, després de llegir es plantegen preguntes o activitats de comprensió lectora amb formats variats i que inclouen tant activitats de comprensió literal com d'altres que estimulen la interpretació i la reflexió.

■ Avaluació

Hi ha diferents instruments d'avaluació que permeten valorar el progrés de l'alumnat. En primer lloc, es realitza una prova d'avaluació inicial de comprensió lectora per saber el nivell de competència lingüística en aquest aspecte i que ens permetrà comparar el resultat amb una prova d'avaluació final per comparar-ne l'evolució.

Un altre instrument per al professorat és el Registre d'Observacions que serveix per anotar dades referides a la parella, a l'alumne tutor i al tutorat. La informació provinent de la tutoria familiar també ens serà útil per comprovar el grau de seguiment familiar en el programa. Tindrem també recollides en un dossier final les activitats realitzades per parelles i els fulls d'activitats elaborats pels tutors.

■ Metodologia del Trencaclosques

Aquest treball cooperatiu està basat en l'intercanvi, el repartiment de tasques i/o responsabilitats, el compartir estratègies i transmetre informacions i coneixements. Es una tècnica d'aprenentatge cooperatiu creada per E. Aronson l'any 1978.

Per fer aquest treball, és necessari que **el treball de cada membre de l'equip** sigui absolutament **imprescindible** per tal que la resta dels membres pugui completar la seva tasca. Per tant es un recurs molt bo per integrar a tots els alumnes de la classe.

■ Dinàmica de l'activitat

El grup classe es divideix en equips de base, heterogenis, amb un nombre variable de components (de 4 a 6 membres), entre els quals hi ha alumnat amb dificultats d'aprenentatge, que son tutoritzats per algun dels companys del grup.

El material que s'ha d'estudiar es divideix en tantes parts o subtemes com membres té l'equip.

Cada un dels membres de l'equip base ha de treballar sobre una part de la informació del tema que estan estudiant conjuntament tots els equips.

Cada membre de l'equip base es reuneix amb els membres dels altres equips que treballen el mateix subtema i forma un equip

d'experts: en el si del qual s'intercanvien la informació, l'aprofundeixen, construeixen esquemes o mapes conceptuals, etc. (a partir de la informació que li ha facilitat el professor o la que ell ha pogut buscar); així s'especialitzen, esdevenen experts en el seu subtema.

Després cada un d'ells torna al seu equip de base i es responsabilitza d'explicar als altres la part que ell ha preparat al seu equip d'experts. D'aquesta manera tots es necessiten i es veuen "obligats" a cooperar, perquè cada un té només una peça del "trencaclosques" i els companys d'equip tenen les altres peces, totes imprescindibles per culminar amb èxit la tasca proposada: el domini global d'un tema objecte d'estudi prèviament fragmentat. Per tant, al llarg de l'estudi d'un tema determinat o d'una unitat didàctica es van alternant els equips de base i els equips d'experts.

■ Organització del treball per part de l'alumnat

o Grup d'experts

La tasca a fer consisteix en cercar informació de diverses fonts sobre uns continguts ja donats, elaborar un document marc i posar en comú la informació que s'ha de transmetre a l'equip base. Paral·lelament s'elabora també un mapa de conceptes.

o Equip base

Una vegada acabat el treball de recerca es traspasa la informació a l'equip base. En aquest punt és molt important recalcar a l'alumnat que aquest traspàs d'informació es faci a partir del mapa de conceptes: així s'evita el dictat del text treballat i s'afavoreix una exposició de continguts.

Entenem que aquest aspecte és clau pel que suposa vers la transformació dels aprenentatges i, per tant, en l'adquisició de nou coneixement. Per la qual cosa la tasca del professor s'ha de centrar en orientar, mostrar, ajudar a que es posi en pràctica aquesta exposició amb l'objectiu que l'alumnat aprengui a transmetre el coneixement.

■ Treball de grup individual

Acabada la feina de traspàs i una vegada completat el puzzle, es realitzen tasques que reforcin i ajudin a l'assimilació dels continguts treballats: preparar la presentació del tema, fer exercicis escrits (en format paper) i activitats d'aprenentatge i autoavaluació a través dels Hots.

El professor orienta, comenta i dona suport a l'hora de cercar la informació, aclarir aspectes de vocabulari, conceptes..., elaborar resums o mapes conceptuals. Una vegada acabada la cerca fa preguntes als especialistes amb l'objectiu d'assegurar que tots els integrants del grup coneixin els continguts que estan treballant i els assigna una nota d'especialistes.

■ Organització del treball per part del professor a l'equip base

Es continua amb la tasca d'orientació i suport. En acabar el traspàs de cada especialista torna a fer preguntes per assegurar el coneixement general del tema treballat. Al llarg del treball dels grups es van anotant observacions de l'alumnat: clima de treball, actitud...

■ Avaluació

Es fa una prova escrita a un dels integrants del grup. El resultat d'aquesta prova serà la nota de grup per a cada un dels integrants del mateix. Finalment s'exposen les presentacions elaborades. La unitat didàctica es conclou amb una prova individual escrita.

Aquest ha estat un tastet per a conèixer una mica, el funcionament del nostre centre, i tot això té sentit i es possible, gràcies a la confiança dels pares en aquest projecte, i a la complicitat del professorat que intervé i, com no, a tots els nostres alumnes que son el motor d'aquestes vivències.

Curs 2009/10

Correspondència amb l'autora: *Maria Alonso Bonals, IES Jacint Verdaguer de Sant Sadurní d'Anoia. E-mail: malonso6@xtec.cat.*

